

Stebuklas ar sistemingas darbas? 10 metų Mąstymo mokyklos kūrimo patirtis

Rasa Žukauskienė, direktorė

Liudmila Šumilova, direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Rita Sakalauskienė, Rasa Tupalskytė, priešmokyklinio ugdymo mokytojos

Dovilė Žilionytė, ikimokyklinio ugdymo mokytoja

Virsmas Mąstymo mokykla

Mūsų virsmo Mąstymo mokykla kelias prasidėjo prieš 10 metų kai 2015 m. lapkritį įstaigoje organizavome pirmuosius mokymus. Nuo to laiko nuėjome ilgą ir iššūkių kupiną kelią, kol 2022 m. rugsėjį pirmą kartą Vilniaus lopšelis-darželis „Gėlynas“ buvo pripažintas akredituota Mąstymo mokykla (angl. *Thinking School*). Mąstymo mokyklų tinklas tarptautiniu mastu jungia mokyklas, kurios ugdo vaikų metakognityvinius gebėjimus (aukštesnio lygio mąstymo gebėjimus) naudodamos įvairias mąstymo strategijas ir įrankius. Mąstymo mokyklų vertinimą atlieka ir akreditaciją suteikia Jungtinės Karalystės Ekseterio universitetas vadovaudamasis 15 kriterijų sistema.

Thinking Schools @Exeter padalinys siekia mąstymo strategijų įtraukimo į kasdienio ugdymo procesą, pedagogų profesinio tobulėjimo ugdant metakognityvinius gebėjimus, o taip pat atlieka pasaulyje pirmaujančius tyrimus mąstymo ugdymo srityje. Skaitykite daugiau: <https://education.exeter.ac.uk/thinkingschools/>. Akreditacija suteikiama 3 metams, todėl mokyklos bendruomenė nuosekliai ir sistemingai siekdama išlaikyti Mąstymo mokyklos statusą 2025 m. pateikė paraišką pakartotinei akreditacijai. Šiuo metu esame akredituota Mąstymo mokykla iki 2028 m. birželio mėn.

Įstaigos pripažinimas Mąstymo mokykla tarptautiniu lygmeniu mums yra įrodymas, kad pasirinkome teisingą ir mūsų bendruomenės lūkesčius atliepiančią tobulėjimo kryptį. Mokymuose įgyta patirtis pamažu buvo perkelta į praktinę veiklą su vaikais, vykdomi projektai, mąstymo strategijos ir įrankiai įtraukti į vaikų ugdymo planavimo procesus bei įstaigos veiklos ir ugdymo programas.

Mąstymo mokyklos skiriasi įvairove: mes naudojame vienodas mąstymo strategijas ir įrankius, laikomės vienodo požiūrio į metakognityvinį ugdymą, bet pasinaudojant SPARE (situacijos analizė → planavimas → veikimas → peržiūra → įvertinimas) rato modeliu, apibūdiname, kaip palaikysime ir plėsimė savo mokyklos vystymosi planą. Pirmos akreditacijos laikotarpiu daug dėmesio skyrėme refleksyvaus planavimo modelio sukūrimui, antros akreditacijos laikotarpiu plėsimė individualizuoto lėtojo ugdymo galimybes.

Mąstymo mokyklos reikšmė mokytojui

Viena iš mūsų įstaigoje dirbančių mokytojų Dovilė Žilionytė savo magistriniame darbe 2025 m. pasirinko tyrimą, kuriuo siekė išanalizuoti 12 mūsų mokykloje dirbančių pedagogų patirtį taikant Mąstymo mokyklos strategijas ikimokyklinio ugdymo kontekste. Panaudojant empirinį kokybinio tyrimo metodą buvo siekiama giliau suprasti pedagogų patirtis, nuomones, išsiaiškinti, kaip pedagogai suvokia šių strategijų poveikį vaikų ugdymui, su kokiais iššūkiais susiduria ir kokius pokyčius pastebi savo praktikoje. Tyrimo pradžioje siekta atskleisti, kaip ir kodėl tyrimo dalyviai savo darbe pradėjo taikyti Mąstymo mokyklos strategijas. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad Mąstymo mokyklos strategijų taikymo pradžia įtakos turėjo ugdymo įstaigos bendruomenė pasiūliusi mokymų, kuriuose tyrimo dalyviai gavo vertingų teorinių ir praktinių žinių. Atskleista, kad patys mokytojai ieškojo naujų ir inovatyvių ugdymo metodų, kuriuos galėtų pritaikyti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme, domėjosi Mąstymo mokyklos strategijų veiksmingumu vaikų ugdymui. Tyrimo dalyviai teigė, kad pradėję taikyti Mąstymo mokyklos strategijas susidūrė su asmeniniais sunkumais, nes trūko praktinių žinių, kildavo neaiškumų, turėjo daugiau laiko skirti gilinimuisi, kad galėtų tinkamai taikyti metodiką.

Tyrimo metu atskleista Mąstymo mokyklos strategijų taikymo reikšmė: Mąstymo mokyklos strategijų taikymas reikšmingai pakeitė tyrimo dalyvių ugdymo kokybę, praturtino ugdymo aplinką. Tyrimo dalyviai pastebi teigiamą Mąstymo mokyklos strategijų taikymo įtaką ikimokyklinio amžiaus vaikų motyvacijai mokytis, kritinio bei kūrybiško mąstymo įgūdžiams, atkaklumui, aktyvumui, gerėjantiems mokymosi rezultatams, gebėjimams greičiau įsiminti naują informaciją, valdyti impulsyvumą, spręsti konfliktus.

Asmeniniai ir bendri apmąstymai, idėjos ir refleksijos apie įvairių Mąstymo įrankių ir strategijų panaudojimą atveria galimybes suvokti Mąstymo mokyklos potencialą ir galimybes. Nuolat aptariamieji rezultatai, dalijimasis patirtimi ir į kasdienį darbą integruojami nauji mąstymo procesai padeda aiškiau įžvelgti ir formuoti mokyklos viziją, poreikius ir kultūrą. Mąstymo mokyklos strategijos ir įrankiai padeda vaikams suvokti ir spręsti įvairias problemas, ugdyti individualius mąstymo būdus ir įpročius, kurie padėtų tinkamai reaguoti susidūrus su sunkumais, mokymosi

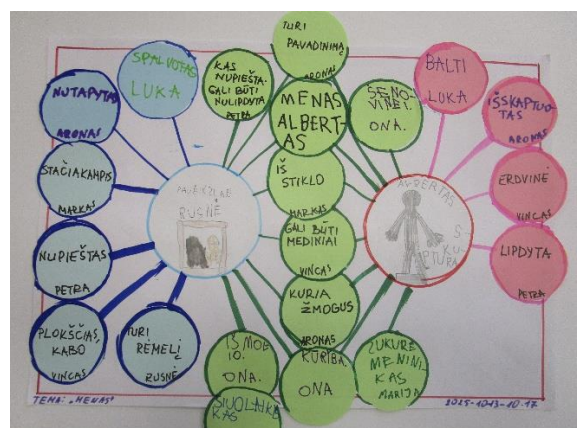
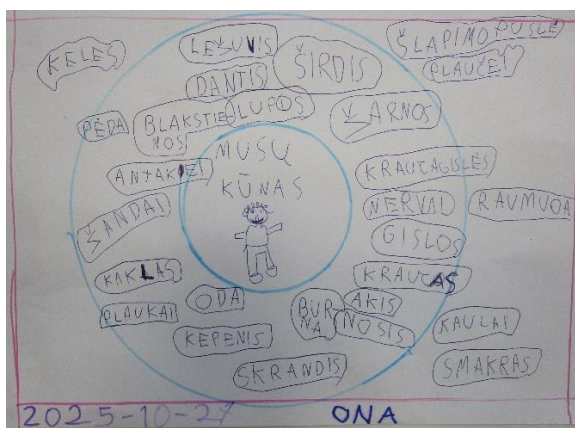
iššūkiąs ir kasdieniųjų sprendimų. Visi šie vaiko gebėjimai yra ypač svarbūs sėkmingam ugdymosi procesui užtikrinti.

Vaikų mąstymo pavyzdžiai

Dažniausiai sulaukus reikšmingos sukakties (šiuo atveju 10 metų pritaikant Mąstymo mokyklos strategijas) atsiranda poreikis apmąstyti ir įvertinti pažangą, kaip mums sekasi ugdyti mąstančius ir sėkmingai besiuogančius vaikus. Juk per šį laiką sukurta ir integruota daugybė Mąstymo strategijų ir įrankių, tokių kaip: Mąstymo žemėlapiai (Thinking Maps), Mąstymo įpročiai (Habits of Mind), Aukštesnio lygmens klausimų formulavimas (pagal Blumo taksonomiją), Mąstymo kepurės (Thinking Hats), Mąstymo raktai (Thinking Keys). Pateikiame keletą pavyzdžių, kaip Mąstymo mokyklos įrankiai ir strategijos tampa neatsiejama ugdymo proceso dalis, praturtinanti vaikų patirtis ir pagerinanti rezultatus.

Pirmasis pavyzdys. Mokykloje nekeliamė tikslo išmokyti vaikus skaityti, bet visi vaikai išeidami iš darželio į mokyklą moka skaityti. Tai stebuklas ar sistemingas darbas? Sukurkime kartu su vaiku edukacinę aplinką – sukurtus žemėlapius naudojame kaip edukacines priemones. Vaikai fiksuoja informaciją patys žemėlapyje pakabintame ant stendo: apmąsto, ieško informacijos knygose, su mokytojo pagalba naudoja interaktyvią lentą ar tiesiog paklausia mokytojo. Sistemingas informacijos vizualizavimas pradedant nuo paveikslėlių, iškarpų perauga į fiksavimą piešiniu ir norą užrašyti raidėmis. Taip vaikai išmoksta rašyti raides, dėti jas į skiemenis, rašyti ir skaityti.

Antrasis pavyzdys. Vaikai sugeba rasti daugiau panašumų ir skirtumų tarp daiktų arba veikėjų negu mokytoja. Tai stebuklas ar sistemingas darbas? Naudodami įvairias Mąstymo strategijas ir įrankius skatiname vaiko gebėjimą apmąstyti, įsigilinti, ieškoti informacijos naudojant įvairias priemones ir metodus. Skatinamas vaiko noras žinoti daugiau, spėlioti, nebijoti suklysti, pagrįsti savo nuomonę. Todėl ilgainiui net vaikai, kurie ilgą laiką tiesiog buvo stebėtojai, įsidrąsina ir tampa aktyviais dalyviais veiklų metu. Bendros veiklos metu vaikai vienas kitą įkvepia sugalvoti ką nors naujo ir originalaus, kviečia kitą pasivaržyti, kas bus kūrybiškesnis. Tokiu būdu sugalvojama žymiai daugiau netikėtų minčių ir apibūdinimų.

Mąstymo strategijos ir įrankiai naudojami ugdomojoje veikloje padėjo tvirtus pagrindus vaikų kritinio, loginio, kūrybinio mąstymo ugdymui, o taip pat paskatino pedagogų profesinį tobulėjimą, reflekyvaus ugdymo planavimo modelio diegimą. Akreditacijos procesai bei įvertinimas, kad įstaiga atitinka Mąstymo mokyklos kriterijus, padėjo suvokti, kokią ilgą ir prasmingą kelią esame nuėję, bei įsivertinti ateities perspektyvas plečiant mąstymo koncepcijų diegimą.

Esame dėkingi steigėjui Vilniaus miesto savivaldybei už pasitikėjimą, palaikymą ir finansinę paramą, kuri mums labai svarbi siekiant mūsų išsikeltų tikslų.